

Remény a reményre

A Kossuth- és Prima Primissima-díjas író 75. születésnapján, 2007. november 24-én a Duna Televízióban láthatták a szerencsések, az *Én, Szegény Sudár Anna* című monodráját, melyet Jókai Anna *Szegény Sudár Anna* című regénye alapján Scarlet Anna alkalmazott színpadra. Előadója Bálint Márta színművész. Zenei szerkesztő Gere Erzsébet, díszlettervező Bartunek Katalin, rendezte Kincses Elemér. * Hozzáolvas-tam: Jókai Anna Kos-

suth- és Prima Primissima-díjas író regénye már első megjelenésekor (1989) jelentős sikert aratott mind az olvasók, mind pedig a szakma körében. A *Szegény Sudár Anna* egy erdélyi asszony naplója, mely még a rendszerváltozás, az 1989-es romániai „forradalom” előtti időkben játszódik. Rövid néhány évig élhettek bennünk olyan illúziók, hogy a közelmúlt történelmi fordulata érvénytelenítette azokat a mindennapos tapasztalatokat, azokat a jellegzetes, abszurdításukban felülmúlhatatlannak hitt életélményeket, amelyekbe a regény szereplőihez hasonlóan beleszülettek és benne éltek a közép- és kelet-európaiak milliói. Ma már tudjuk, sajnos, nincs így. A *Szegény Sudár Anna* az első és mindmáig az egyetlen regény, amelyet anyaországbeli író alkotott a romániai magyarság – és más hasonló körülmények között élő magyar népcsoportok – nehéz sorskérdéseiről. A kérielhetetlen politikai prés hatására bekövetkező beolvadás, vagy a szárnyra bocsátó közösségtől való – fizikai és szellemi értelemben is – végleges elszakadás alternatívája közt vergődő erdélyi magyarok küzdelme elevenedik meg Sudár Anna személyes „üdvörtörténetében”. A regény nemcsak a mindennapi életet eltorzító, az emberi, a családi kapcsolatokat is félelemmel átítató diktatúra bemutatásával remekel, de Jókai Anna a szenvedélyek rajzának is mestere: az apró események, véletlennek tűnő gesztusok, elejtett szavak nyomán támadó érzelmi viharok – lélektanilag is pontos – térképét adja. A gyermekek és az unoka iránt érzett „azúr-szerelemnek” olyan eleven ábrázolását találjuk a könyvben, amely a legnagyobb szenvedély-regényekkel egy sorba állítja Szegény Sudár Anna történetét. * A regény megkapó láttelepet ad az erdélyi asszony életéről. A másfél éven át, feltehetően a 80-as évek derekán vezetett napi feljegyzésekből Sudár Anna életkörülményei, a házas-szony apró-cseprő dolgai hiteles re-

alálással éppúgy megismerhetők, mint azok az érzelmi, indulati folyamatok, amelyek személyiségét meghatározzák. Jókai Anna sejthető célja: az *Árva Bethlen Katának* egy kései leszármazottját, egy formátumos, mai drámai nólakot megjeleníteni. Anna asszony elsőszülöttje, Farkas évekkorábban Magyarországra települt – a tőle való elválasztottság, az anyai érzelmeknek ez a titkos belső íve is fontos szál a regényben. A centrum azonban a közvetlen család:

Telenéző

főként kisebbik fiának családja. Kálmí ugyanis román asszonyt vett feleségül, és Balázs, az ebből a házasságból született kisfiú: a naplóíró asszony rajongva szeretett szemé fénye. A nagyanyai, már-már szerelmetes érzelmek, a mai erdélyi „kaukázusi krétakör”, a kétféle kultúra, kétféle mentalitás feszültségei állnak az érzelmi, indulati rajzolat tengelyében. S ennek megfelelően a fő ellenfél: Ecaterina, Kálmí feleségének anyja, ez a nem kevésbé karakteres román óvónő, aki „tudományosan”, az aktuális politikai és hivatalos eszmék nevében kívánja magához kötni az óvodás korú, magyar és román családi környezetben nevelkedő kisfiút. Ezernyi baj, megpróbáltatás görcse, válsága viharzik a naplólapokon: a mindennapos megélhetés, beszerzés, a romló öreg ház gondjai, a visszautasított útlevelekérvény, a férj betegségei, s magának Sudár Annának a küzdelme saját megtörő szervezetével, lelkének árnyékaival. A kis Balázs sorsában – ezáltal Sudár Anna reményeinek maradványában – a végső elszakadás réme is fenyeget... (*Legeza Anna*) * „Arról is akartam szólni – mondja Jókai Anna –, hogyan, milyen tartással és milyen erőforrásból táplálkozva lehetünk képesek a sokszor elviselhetetlennek tűnő lelki és testi szenvedéseket mégis elviselni, honnan jön a remény a reményre?” * A regényt, mint Jókai Anna „spirituális realizmusának” kiemelkedő eredményét, 1998-ban Magyar Örökség-díjjal tüntették ki. * A vasárnapi *Napkelteben* Jókai Annával és Bálint Mártával beszélgetett a szerkesztő, Lakat. T. Károly. Megtudhattuk a fentiek mellett, hogy Bálint Márta már fél-száz alkalommal mutatta be a *Sudár Annát*, mindenféle sikerrel; csak éppen szülötte földjén, Marosvásárhelyen nem. Nem szívesen jönne haza? Dehogynem. Hát akkor mi az oka? Jókai Anna szerint a rendező túlzott (ál-)szerénysége. Vagy valami egyéb, gondolnánk mi, nézők, olvasók, ha gondolnók. De hát nem gondoljuk. Csak nézünk, és annyi, annyi.